

Муниципальное бюджетное образовательное учреждение
«Эльгыйская средняя общеобразовательная школа им.П.Х.Староватова»
МР «Сунтарский улус (район) Республика Саха (Якутия)

<p>«Обсуждено» Руководитель МО учителей нач. классов <u>Федотова В.В.</u> / Федотова В.В./ «01» <u>IX</u> 2016 г.</p>	<p>«Согласовано» Заместитель директора по УР <u>Винокурова С.С.</u> / Винокурова С.С./ «1» <u>Сентябрь</u> 2016 г.</p>	<p>«Утверждено» Директор МБОУ ЭСОШ <u>Игнатьева С.В.</u> / Игнатьева С.В./ « » _____ 2016 г.</p>
--	---	---

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

по учебному курсу **ЯЗЫК САХА**

Класс: 4 «а»

Учебный год: 2016-17

Учитель начальных классов: Иванова Лена Васильевна

БЫҔААРЫҔЫ СУРУК

Үөрэх предметини өлөбүтү

Төрөөбүт тыл - көлүөнэттэн көлүөнөүз бэриллэр ханнык баярар норуот улуу нэбилнэстибэтэ, кийи аймах ытык өйдөөбүллэригитэн (сыаннастарыттын) биридэстэрэ. Төрөөбүт тыл - оёово тулалыар эйгитин кырабатык билэр-көрөр, чутас дьонун-сэргэтин кытта истинник болоруһар, иэйиниэ үлүктар, өйө-саааата сайдар, өбүгэтин үөрэбин утумдуур сүрүн эйгэтэ.

Ол иһин оёону кыра сааһыттан оёо гэрилтэтигэр, оскуолааа төрөөбүт тылын иһини-үөрэтин сүрүн ирлэбил быһыытынан билиниллэн, Россияйсай Федерация уонна Саха Республикаатын үөрэххэ уонна тыла сохуонарыгар иһи өйдөбүл тусна-ыстатыһанан киирэн, быраап быһыытынан көмүскэллээх, билигини усулуобуйаа үгүс норуот тыла чөл туруктаах хааларыгар тирэх буолар.

Саха Республикаатыгар саха тылын төрөөбүт тыл быһыытынан үөрэтин 1922 сыллаахтан тиһигин быһаакка, үгүс оскуолааа үгэскэ кубулуйан, уолсай үөрэхтээһин оёону сайынараар биир сүрүн предметин быһыытынан билиниллэр. Иһи кэм устатыгар сэбиэскэй да, билигини да кэмгэ орто үөрэх састимэтигэр буолбут араас реформалар сыалларыгар-соруктарыгар сөн түбөһиниэриллэн, үөрэтин таһыаа, хайысхаа, ис хоһооно сайлин иһэр.

Билигин төрөөбүт тыл, федеральнай государственнай үөрэх стандартын (ФГҮӨС) ирлэблэннэн, уолсай үөрэхтээһини булгуччулаах чааһыгар киирэн, базиснай үөрэх былааныгар (федеральнай) миэстэтэ, үөрэтиллэр чааа чопчу мыйылан үөрэтиллэр таһыаа үрдэтэ. Алын сүһүөх оскуола таһымыгар төрөөбүт тылы үөрэх

предметин быһыытынан үөрэтингэ түмүк ирлэбили эмис федеральнай государственнай үөрэх стандартта сүрүннүүр.

Иһи ааттамыт докүмөүн быһыытынан, начальнай үөрэхтээһини таһымыгар нуучча уонна төрөөбүт тылы үөрэтингэ тэн таһымнаах түмүк ирдэнэр. Төрөөбүт тыл атын үөрэх предметтерин кытта бииргэ оёо личность быһыытынан сайдымын хааччыһахтаааа этиллэр, ону сэргэ урукку өттүгэр ирдэммэт санаа булгуччулаах ирлэбили үөрэнээчигэ үөрэх дэһиттэр дьайылыларын иһэрини кыллэрэр.

Үөрэх предметини сыала уонна соруга

Начальнай оскуолааа төрөөбүт тылы үөрэтин предметэ атын үөрэх предметтерин ортоугар үөрэнээчиги тылын-өһүн уонна өбүн-саааатын сайынараар, сүрүн үөрэнэр үөрүйэди иһэрэр кыаһынан бас-көс балаһыаньаны ылар предмет буолар. Онон бу предмет и үөрэтин таһымттан саха оскуолатыгар начальнай үөрэхтээһин уолсай туруга, үөрэнээчиги салгымы сүрүн оскуолааа састимэлээтиг үөрэнэрэ тутулуктаах.

Оёо начальнай оскуолааа үөрэнэр сааһыгар билингэ-көрүүгэ балыһаннык кэнтир, тыла-өһө уонна өйө-саааата иһингэстик сайдар, иэйингэ уонна сааһыгар саааата суругутук олохсуйар буолан, төрөөбүт тылы бу кэмгэ кичэйэн үөрэтин - норуот тыла чөл туруктаах буоларыгар, кэнчээри иччикка улуу нэбилнэстибэни тиррирдэргэ олуус суолталаах.

Этиллибиккэ олобуран, төрөөбүт тылы уолсай үөрэхтээһин алын сүһүөх таһымыгар үөрэтин сыалын үс хайысхааа араарыаакка сөн:

1) үөрэнээчигэ төрөөбүт тыл туһунан билигини аан дойдуну таһуунаа научнай билини бмстэһиат соррогутун быһыытынан иһэрин, тыл үөрэбин сүрүн балаһыаньаларын билиһиниэрэрин, оёно олобуран, оёо билэр-көрөр, толкуйдуур кыаһын сайынараары.

2) Үөрэнээччи дьону-сэргэни кытта тө, ют тылынн бодоруһар үөрүйэрин, санга (тыл) културата киһи уолсай културатын быстыс-пат сорьото буоларын туһунан өйдөбүлгэ тирээбирэн, санга (тыл) араас көрүнэр (кэпсэтин, сүрүһү, нааһы, өйтөн айыы о.д.д.) үөрэтэн, салгыы сайыннарыа;

3) үөрэнээччигэ төрөөбүт тыл нуруот ытык өйдөүлүлэрттэн биридэстэрсэ буоларын быһыытынан ураты харыстабыллыах салымыа инэрин, хас биридии киһи ийэ тылын сайыннарар иэстээгин өйөөтүү.

Төрөөбүт тылы начаалынай оскуолага үөрэтти сыала манньк сүүн соруктары быһаардыах сөтүһиллэр:

✓ дьону-сэргэни кытта бодоруһар санга (тыл) сүүн көрүлгнэрин үөрэнээччигэ үөрэх дэиттэр дыйымыларын инэриини кытта биридэ алтыһыннаран үөрэтти.

✓ тыл (санта) - бодоруһуу сүүн ньамата дээн тутаах өйдөбүлгэ тирээбирэн, үөрэнээччи кэпсэтэр уонна санаатын толору этэр (тыл этэр), сүрүйар үөрүйэрин салгытар сөп түбэһиннэрэн сайыннарыа;

✓ тыл үөрэрин билиитигэр, сүрүк-бирик културатын төрүт өйдө-бүлүсүртэр олобуран, үөрэнээччи төрөөбүт тылын литературнай нуор-матын тутуһарын, аһаһа суох сантарарын уонна сүрүйарын сөтүһини.

✓ тыл үөрэрин сүүн салааларын (лексика, фонетика, морфология, синтаксис, тизксис) туһунан уонсай өйдөбүлү инэринигэ тирээбирэн, үөрэнээччи толкуйдур дьобурун сайыннарыа, салгытар сөп түбэһиннэрэн, өй үлэтин дьайымыларга үөрэтти.

✓ төрөөбүт тылы билии, харыстааһын, сайыннарыа сүүн ньамаларга үөрэтти.

Саха оскуолатыгар нуучча тылын үөрэнээччи төрөөбүт тыла ылыт билиитигэр, инэриамит үөрүкүбэр уонна сатбылытар тирээбирэн үөрэтти - билигин олохсуйбүт өйдөбүл, бастын-учууталлар үгэскэ кубулуйбүт үөрэтэр ньамалара. Онно тирээбирэн,

ФГУОС үөрэнэртэ үөрэтэр сүүн быһыынныгытар уонна ирдэбили-тэр олобуран, төрөөбүт тыла тирээбирэн нуучча тылын үөрэттиини санга таһымга таһнарар кэм кэлэ.

Төрөөбүт тылы начаалынай оскуолага үөрэтти үөрэнээччи нуучча тылын кэбэбэстик ылынарын халыһынар, нуучча тылытар тыл үөрэрин үгэс уолсай быһыынныларын хос эбэтэр уруутан үөрэтэри дини арыдытти, учуутал үөрэх чалын ово нууччалы санаатын сайыннарыа дини уруубуудытын үөскэтэхтээх. Онон саха оскуолатыгар нуучча тылын үөрэтти халыһытабылди түсэрилыга уруубуудыа үөскэтии - төрөөбүт тылы үөрэтти хос сыал-сорута.

Үөрэх быһыыллэр үөрэх предметин икэстэ

Саха тылын үөрэтти чаала начаалынай үөрэхтээһини сүүнүнүр уолсай үөрэхтээһини программитыгар (*Примерная основная общеобразовательная программа начального общего образования*) бариллэр төрөөбүт тылынн үөрэнэр кылаастарга аналтаах быһыыга үөрэх быһыынн 3 (үһүс) бардыһыныгар тирээбирэн быһаарыллар. Үөрэх тарылтэга быһытын үөрэрин программатын, быһыынн оноосторулар олоно баар бүлүчүдүлээх чакса киирбит предметтар чакстарын тутуһара ирдэлэр. Онно эһин үөрэх быһыынн талар чаһытти бэйэтэ көрөн, ханнак бадырар предметкка чакс эбэтэр эбэтэр атын предметни эһин үөрэтэрсэ көнүт.

Итин айдылар быһыынай үөрэх быһыылллар нуучча уонна төрөөбүт тылы үөрэтти чакстарын ахсаана тэнтэһини, ордук госуларственнай стипуудуах төрөөбүт тыл үрдүк таһымга үөрэттиллэртэр уруубуудыа тариллибигэ көстөр. Ону сүртэ төрөөбүт тылы үөрэтти нуучча тылын үөрэттигэ тирэх буоларыи сөтүһэр туһуттан үөрэх матырыалытын аттарарга табылтыаах быһыыныа үөскүүр.

Үөрэх федеральной базиснай былаанын (үс барыйааныгар оло-буран, саха оскуолатын начальнай кылаастарыгар (1-4 кылаастарга) төрөөбүт тылы уонна литературнай аабыны үөрэтиигэ барыта хол-боон нэдиэлгээ 21 чаас бэриллэр: 1 кылааска – 5, 2 кылааска – 5, 3 кылааска – 6, 4 кылааска – 5. Бу чаастартын төрөөбүт тылы үөрэтиигэ 1 кылааска – 3 чаас, 2 кылааска – 3, 3 кылааска – 3, 4 кылааска – 3 бэриллэр.

Ытык өйдөбүллэри үөрэх предметин ис хоһоонугар кыдырар

Начальнай кылааска саха тылын үөрэтии оҕоҕо ытык өйдөбүллэри (*духобунай сыаннастары*) ингэринигэ улахан суолталаах. Киһи аймах үйэлэртэн үйэлэргэ өрө тутан иддье кэлбит ытык өйдөбүллэрэ (*духобунай сыаннастары*) төрөөбүт тыл эгэлгэтингэр, кэрэтингэр сөнгөллөр. Ол курдук үөрэтии ис хоһоонугар тыл үөрэдин сүрүн хайысхаларын сэргэ уруок, кэпсэтии (*болорубуу*) тиэмэтин, үөрэтии матырыйалын быһымтынан төрөөбүт дойдугу, ийэ дойдугу, төрөөбүт тыл, айылҕа, үлэ, төрүт дьарык, мал, дьыэ кэргэн, айымньы уонна кэрэ эйгэтэ, көнүл, кырдык, үгүө сана, киһи аймах, аан дойдугу омуктарын тылларын уонна культууратын эгэлгэтин курдук ытык өйдөбүллэр (духобунай сыаннастар) киририэхтэрэ.

Үөрэх предметин үөрэтин түмүгэ

Ытык өйдөбүллэри ингэри түмүгэ
(личностные результаты)

Саха тылын оскуолаҕа үөрэтин кэмигэр оҕо манньк ытык өйдөбүллэри (*духобунай сыаннастары*) ингэрининдэнэ төрөөбүт тыла сайдарыгар бэринилээх, эппиэтинэстээх буоларыгар, бэйэтин кыабын толору туһанарыгар эрениэххэ сөп.

Төрөөбүт тыл - омуту соморууру тыл буоларын өйдүүр.

Төрөөбүт тыл төрүт айылгыта, үйэлээх үгэһэ, эитигэр кэрэгэ норуот тылыннан уус-уран айымньытыгар уонна уус-уран литературара сенгүүтүн билэр.

Төрөөбүт тылын сайыннарар. Кэлэр көлүөнөгэ тириэрлэр ытык нэстээрин, ийэ тыл үйэлэргэ чөл туруктаах буоларыгар тус оруоллаарын өйдүүр.

Төрөөбүт тыл иттиилэр, үөрөнөр, айар-сайдар тыл буоларын итэрэйэр.

Төрөөбүт тыл элбэх омук алтынан биригэ олорор кэмигэр, икки (элбэх) тылынны устурубууһулар хас биридин киһиттэн харыстабыллаах сыйыаны эрэйэрин өйдүүр.

Үөрэх сатабылларын сайыннарым түмүгэ
(метапредметные результаты)

Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыл.

Тылын сайыннарар сыйлы-соруу табы туруорунар, сатаан былаанныыр, тутх-ханнык түмүккэ кэлиэхтээгин быһа холоон билэр. Туту билэрин-билбэтин, туту ситэри үөрэтэхтээгин арааран өйдүүр. Сылга биригэн итэрэһэ суох төрөөбүт тыла аналлаах бырайыактарга кыттан (тус бырайыага, коллективной бырайыак) үлэлиир.

«Тылы сэрэйэр» дьоруу (языковое чутье, чувство языка) сайыннарым. Бэйэтин сааһыгар сөп түбөһөр тиэкискэ үөрэппит матырыйаалын суньунэн тыл литературнай нуормага сагарар эбэтэр суруйар киһи тылыгар төһө сөпкө эбэтэр сыйа туттуларын туту «сэрэйэн» билэр, итэрэһин, албатын быһаарар, көннөрөр, бэйэтин тылыгар-өһүгэр тыл нуорматын ирдэбилин тутуһарга дулуһар.

Тылын сайыннарар бааны үөскэтин (потребность в совершенствовании собственной речи). Төрөөбүт тылын бара баайан

сыйналылар, тыл кэрэтитэр умсугуйар, этиэти тыл кууһун, кыабын толору туһанарга, тылын-өбүн бэйэтэ сатаан чогуулан, түспэран, санаатын сибилги этэргэ, кэпсипиригэ доруулар.

Хонтуруолланык. Бэйэ санаатын өрүү кэтээнэр, көрүнар, аларга суох санаарга, санаатын ыспэран, хомовокидук этэргэ кыһаллар.

Билэр-көрөр сатабыл. Сүрүн үөрэнэр сатабыл.

Улэ смалын-сорутуу таба турдуруу. Төрөөбүт тылын үөрэтэригэр смал-сорук туруорунан көдүүстээхтик үлэтинир.

Билинин-көрүлүү кэнэтэр араас матырыкалы туһанык.

Сахаҥы үөрэх-наука литературатыгтан (тылдыгыттаран, ыйыныннык-тарган, эндикионедияларган, араас кинигэтээн) туһаннаах информацияны, билинин дөөбөтүк бугар, бэлэтэнэр, түмэр, ситимниир араас ыйманы табыгастаахтык туһанар. Сахаҥы тахсар орово аналлаах республика, улус, оскуола халыаттарын-сүруналларын («Кэскик», «Чуоранчык» о.д.а.) тиһигин быспакка аавар, араадыданан, телевиэорынан сахаҥы биэриилэри сэртээн истэр-көрөр, үөрэбэр, ынгичэр, акар үлэтигэр көдүүстээхтик туһанар. Сахаҥы үөрэви сайыннарар интернет-сайттаран туһалаах, наалдыах информацияны булан, сөпкө наардан туһанар; тиэкиһи сахаҥы шрибинэн бэйэтэ тэтиминээхтик бэчээттиир; интернет нөнүө сахаҥы ыгытлар араас тэрээһингэ төрөөбүт тыл литературнай нуорматын туһунан, көхтөөхтүк кыттар.

Билини сайылгаһы (структурирование знания). Сата билии ыларга баар билпитигэр тирээриэр. Атын предметтэргэ ылбөт билигин сатаан ситимниир (*интеграция знания*).

Төрүүк өйү сайыннарар үөрүйэхтэр. Төрөөбүт тыл оскуолаара ороноу сайыннарар үөрэх тутаах салааларыгтан (предметтэригтан) биридэстэрэ. Онон үөрэнээчи саха тылын үөрэтэр кэмтигэр үөрэнэргэ төрүт буолар өй үлэтин сүрүн үөрүйэхтэрин баһылылар.

Саха тылын лингвистическэй матырыкалылар тирээрин, өй үлэтин араас дыйыкыларын кэбэрэстик толорор: *тэниээһин* (сравнение), *мытыкы* (анализ), *холбосбуи* (связь), *түмүктээһини* (обобщение), (серияция), *кыһалыгын сайылгаһы* (классификация), *кыһалыгатыкы* (аналогия), *сайылган ситимнээһини* (систематизация). Итин сэртэ араас тойоннуур ыйманы (индукция, дедукция) табыгастаахтык туһанан дьону итэрэтэр. ылгынарар курдук санаатын сайылган этэр үөрүйэбэ сайлар.

Рефлексия. Смалы-соруту ситиһэр ыйыкыларын уонна усулуобуйаларын төһө сөпкө табыгытын сыаналылар. Улэ хаамыгытын хайлаах сагайан иһэрин кэтээн көрөр. улэ түмүгүн дьон итэрэһини, болгомтогун тардар курдук сахаҥы кэспир.

Бэлэни-символы туһанар үөрүйэхтэр. Дорвоон (букукба), тыл, этии чилиэһинэрин, тиэкиэ анал бэлэһэригын сатаан туһанар. Анал бэлэһэринэн тыл, этии, тиэкиэ моделын оноорор. Бэрилинбиг модел-га тирээриэн, тылы, этиини толкуйдүүр, тиэкиһи акар. Этиини, тиэкиһи коннөрөрү анал корректорскай бэлэһэри сатаан туһанар. Лингвистическэй билини араас табыгыта, ксиэзмэ, модель, диврамма комөгүнэн көрлөрөр. Табылтанан, ксиэзмэнэн, модель-нан, диаграмманын көрдөрүлүүбүт лингвистическэй билини өйдүүр уонна кэспир.

Болорубар сатабыл.

Билэргэ үлэтинир үөрүйэх. Дьону катта билэргэ агыттан үөрэнэр, үлэтинир араас ыйманы баһылымарт (*пазриган, бөлөүгүнэ, хамааны-даны о.д.а.*). Савстыыдылаактары, улахан дьону катта айымныылаах агыттыгы турутар кэбэрэстик киирэр (*продуктивное взаимодействие*). Билр смалдыах-соруктаах дьонун катта талларыдылаактык, көдүүстээхтик үлэтинир үөрүйэхтээнэр (*продуктивное сотрудничество*).

Кэлсэтэр үерүйэх. Кэлсэтин урагьларын өйдүүр, табан кэлсэтэр. Кэлсэтэр кийитин убаастыыр, сэнээрэр, санаатын болгойон истэр, ылынар. Ханьк баярар эйгэгэ кэлсэтэригэр дыон болжомтолун тардар, сэргэхситэр, сонурватар, көбүдүүр сатабылы табан туһанар. Кэлсэтэр кэмнэ бэйэ көрбүтүн, истибитин, аахытын сийилии сэхэргийр. Дьон өйдөспөт, тыл тыла кийрисбэт буолар төрүөтэрин сөптөөхтүк сыаналыыр, сатаан ырытар, өйдөһүү суолун дөбөнтүк тобулар.

Кэлсэтин сиэрин (речевой этикет) туһуһар үерүйэх. Дьону кытта алтһымыга кэлсэтин сиэрин туһуһар, туттан-хаптан бодоруһуу ньымаларын тобоостоохтук туттар.

Сахалы дороболоһор, билсийэр, быраһаайдаһар, көрдөһөр, бырастымы гыннарар, буойар, телефонунан кэлсэтэр, о.д.а. үгэстэра инэрйиммит, күннээби оловор өрүү туттар.

Тустаах үөрэх предметин үөрэтин түмүгэ
(*предметные результаты*)

Саха тылын литературнай нүөрматын (орфоэпическэй, лексическэй, грамматическэй) туһуһар. Дорвоону, буукубаны, тыл сүһүбүн, сана чааһын, этии чилиэнин, сулургу этиини булар, быһаарар, наардыыр.

Сахалы таба суруйуу, сүрүк бэлэстин быраабылаларын туһуһар.

Тизкис өйдөбүлүн, бэлэстин билэр (тиэмэтэ, сүрүн санаата, аяга, эпиграф, тутула, этиилэрин ситимэ).

Саныыр санаатын сааһылаан, дыонто өйдөнүмтүөтүк, тийийм-тиэтих эгэр, тизкис тутулун туһуһан суруйары сатыыр.

Тизкис тийтэрин сэхэргээһин, ойуулааһын, тойонноһун дьэн араарар.

Монолог (сэхэргийр, ойуулуур, тойоннуур) уонна диалог (кэлсэ-тин, санаа үлэстин, мыйталаһымы о.д.а.) арааһын сатаан туһанар.

Бэйэ санаатын (тылынан, сурутунан) сатаан хонтуруолланар, тизкиһин ис хоһоонун, тылын-өһүн сымалланар, алраастарын булар, чочуһар, туйсарар.

Үөрэх предметин ис хоһооно

Начальной оскуолаҥа төрөөбүт тылы үөрэтин уолсай үөрэхтээһин систимээтигэр саха тылын үөрэтэр предмет быстыспаг соруото, «Филология» үөрэх уобалаһыгар төрүт буолар сүрүн куурус буолар. Онон үөрэтин сыала-сорута, тутула, ис хоһооно уонна түмүк ирдэбилэ үрдүкү кылаастарга төрөөбүт тылы сэргэ атын филологическай предметтери үөрэтинни кытта алтһыннараран-ситимнээн торумнанар.

Төрөөбүт тылы начальнай оскуолаҥа үөрэтин манһайгы кылааска «Бодоруһарга үөрэнэбит» дьин сана кийрэр салааттан сааланар, ол кэнниттэн «Грамотаҥа үөрэтин» дьин үгэс буолбүт ааһарга уонна суруйарга үөрэтэр салаа «Ааһарга уонна суруйарга үөрэнэбит» сана аатһынан үөрэтиһэр. Бу кэмнэ үөрэх былааныгар төрөөбүт тыл уонна литературнай ааһымы чаастара бийргэ бэрйилэлэр. «Ааһарга уонна суруйарга үөрэнэбит» салаа кэнниттэн бийрдэ төрөөбүт тыл уонна литературнай ааһымы предметтэрэ тус-туспа үөрэтиһилэлэр. Ити кэмтэн ыла начальнай оскуолаҥа төрөөбүт тыл предметин сүрүн ис хоһоонун тиһиктээхтик үөрэтин сааланар.

Төрөөбүт тылы начальнай оскуолаҥа үөрэтин ис хоһоонун сүрүн хайысхалара үөрэтин түмүк ирдэбиһин уонна сыалын-соругун ситиһиэргэ анализ тутаах научнай балаһымнаһалартан танһылар. Ити ирдэбилгэ олобуран, төрөөбүт тылы үөрэтин ис хоһоонугар манһык сүрүн научнай хайысхалар кийрэллэр:

1) Бодоруһуу култуураҥа.

2) Санга көрүнэ (виды речевой деятельности): истини, сангары, аары, суруйуу.

3) Тыл үөрэбин туттаах сахалларын туһунан уопсай өйдөөбүтэ: фонетика, лексика, морфология, синтаксис.

4) Сурук-бичик култуурата: таба суруйуу уонна сурук бэлэптэ.

5) Ситимнээх сананы сайыннары (тэжэс туһунан сүрүн өйдөөбүт):

Сүрүн хайысхаларга киирибит тэмээлэр ис хоһоонноро начальнай оскуола үөрэнээччигини сайын уратытын, өйүн-санаатын кыаһын, билэр-көрөр дьобурун учуоттаан таныллыһахтаахтар.

Бодоруһуу култуурата

Дьону кытта бодоруһуу араас көрүнэ: кэпсэтин, сэлбэргэһин, сүбэргэһин, сөһсөһүү. Тыл бодоруһуу сүрүн ньмакатын быһыытынан арыһы: бодоруһуула сана (вербальнык средства общения) уонна тутуу-хаптаа (невербальнык средства общения) суолтата. Сангары уонна истини култууратын, кэпсэтин сирин тутууу.

Сананы сайылган санарар үөрүйэх

(Дорбонноох сана уонна суруйуула сана)

Тух сыйлаах-соруктаах сангарарын-суруйдарын чуолкай өйдөөн (тема, сүрүн сана), дьон өйүгэр-санаатыгар тийимтэвэтин санаатын сайылган, араас тутууу (функциональнай) испиһиһээх тэжэкистэри холкутук сангарар-суруйар (истэн суруйуу, өйтөн суруйуу, толкуу сурук, санабык, реферат, дакылаат, тэжэс, дохуомун араһа о.д.а.). Тэжэс сүрүн санаатыгар олобуран, тэжэһин таба ааттыыр, наалаһаах түгэннэ табылгастаах эппириф таһар (эх тыл, өс хоһооно, илгэтэ). Тэжэс тийбиттэн көрөн (сэлбэргэһин, өйүлгэһин, тойоннобурун),

тэжэс тутуулуун тутуулар (кириһитэ, сүрүн таһа, тумуу), быһаанын ондор (кытэс, тэһийбит), микроэмадарга бытаргытар.

Араас истиһитэ тыл тутуулар уратытын, дэстэтин учуоттаан, сахалык тутуулаах этиһирэри (логичность речи), окуулуур-дөрһүннүүр ньма-лар, тыл баайын (богатство речи), үөрэх, наука тээрэһин-нэрин, дьылда-хуолу тылын-өһүн сөһкө туттар (уместность речи).

Сана көрүнэ: истини, сангары, аары, суруйуу

Истини. Дьону кытта бодоруһуула (кэпсэтинтэ) истини култууратын тутууу. Кэпсэтин сыйлын-сорутун, дьон этэр санаатын, кэпсэтин ис хоһоонун өйдөөһүн. Сахалык араас тэжэһин истини, сүрүн ис хоһоонун, бодобуулуохтаах түгэннэрин истэн сийлиһи ылдыны, истиһиктэ олобуран тус санааны үөскэтин. Истиһиттэн туһаннаһар, суолталаһар суруйуу, аһыл бэлэһирэри туһанан, ис хоһоонун, тутууун исхэмэһэн көрдөрүү.

Аарык. Сахалык араас тэжэһин сахалык сана интонациятын, төрүт дорбон этиһиритин тутууун, тэһимнээхтик аарык. Тэжэһин тух сыйлаах-соруктаах ааһарган көрөн, аарык араас көрүнүн сатаан туһаны (үөрэтэр аарык, бисийһэр аарык, сорудахтаах аарык, о.д.а.). Аарык кэһитэр тэжэс сүрүн санаатын өйдөөһүн, наалаһаах, туһалаах информацияны аарарык. Ааһыт тэжэс сүрүн ис хоһоонугар тус санабыгы (сыйланы) сатаан этиһи. Тэжэһиттэн синонимды, сомого домобу, түгөнө тылы, ойуулуур-дөрһүннүүр ньмааны тутуу бастыт хогобурун булуу, аһан бодобуу, ааһыта кэһиһиртэ туһанык. Аарылар тэжэһиттэн билбэт, өйдөөбөт сана тыллары тыһирьыттан булуу. Ааһтар санаатын, кэһийитин бисэрэһитэр тэжэс тутууун, этиһи араһын хайдах туһамдыктын быһаары. Аарык тэжэс интона-циятын, туонун сүрүн санаага сеп түбэһиннэрин таба тыйанык.

туохтуур), сыһыат, көмө сана чаастара. Тыл састаабынан ырыгты (тыл олово, сыһыарыга). Тыллары сүрүн бэлиэлэринэн (грамматической халыптарынан) бөлөхтөөһүн, ырыгты. Сангарар санага тыл литературнай нуорматын тутууу.

Синтаксис. Этин уонна тыл ситимэ уратыларын, этии арааһын (сэбэн, ыйгыты, күүһүрдүү) билии. Тэнийбит уонна тэнийбэтэх этии, судуру уонна холбуу этии, сирэй сана, ойовос сана, диалог, туһулуу өйдөбүлэрин билии, этингэ, тизкисэ арааран булуу, бэйэ этиитин толкуйдааһын. Этинни таба интонациялаан аады, сурукка сана дэгэтин сурук бэлиэтинэн араары. Этин чилиэнинэн ырыгты.

Сурук-бичик культуурага

Таба суруйуу. Таба суруйуу сурук-бичик культуурага буоларын өйдөөһүн. Улун аһаас доржооннору, дифтону, хоһуласпыт, сэртгэспит, маарыннаһар бүтэй доржооннору, саха тылыгар кирири доржооннору таба суруйуу. Сахалы араастык этиилэр тыллар таба сурулуулара тыл төрүт сокуоннарыттан тахсалларын, норуокка үөрүйэх, үгэс буолбут нуормаларыгар олобурааларын өйдөөһүн, харыстабыллаахтык сыһаннаһы. Киэнник, элбэхтик туттуллар эбэтэр сахалы этэргэ табыгастаах кирири тыллары сахатытан суруйуу; тылбаастанар эбэтэр саха тылынан бэриллэр кыахтаах нуучча тылларын сахалы солбутунан биэри; олохторо нууччалы суруллар кирири тыллар сыһыарыларынан таба суруйуу.

Сурук бэлиэгэ. Сурук бэлиэгэ – тыл культууратын сорҕото буоларын, киһи этэр санаатын чуолкайдьырга, иэйэр иэйээни сурукка биэргэ, суруу-бичиги тулсарарга биллэр-көстөр туһалаа-бын, тизкис арвам-тардам барбатын, ыһыллыбатын, биир сомого, сибээстээх буоларын хаачыйарын өйдөөһүн. Тылтын ордук тулсабай

тутуллаах, этигэн, бэргэн буоларыгар сахалы этин, сурук бэлиэтин арааһын (араарар, тоһоолоон бэлиэтир) сагабыллаахтык тутуу.

Ситимнээх сагагы сайылнары

Туох сыаллаах-соруктаах сангарарын-суурайарын чуолкай өйдөөн (тема, сүрүн санаа), дьон өйүгэр-санаатыгар тийимтигэстик санаатын сааһылаан, араас тизкистэри холкудук сангарар-суурайар (истэн суруйуу, өйтөн суруйуу о.д.а.). Тизкис сүрүн санаатыгар оловуран, тизки-һи таба ааттыыр. Тизкис тийбиттэн көрөн (сэбэргээһин, ойуулааһын, тойонноһун), тизкис тутулуун тутуулар (кириитэ, сүрүн чааһа, түм-үгэ), былаанын огорор (кылас, гэнийбит), кэрчик темаларга багырарар. Тыл туттуулар уратытын, дэгэтин учуоттаан, сахалы тутуулаах этиилэри (логичность речи), ойуулуур-дьүһүнүүр ымама-лары, тыл байтан (богитство речи) сөпкө тутар (местность речи).

Саха оскуолатыгар 1-4 кылааска төрөөбүт тылы үөрэтэргэ аналлаах үөрэх программатын баһылааһыныга түмүк ирдэбил

Пачальнай оскуолаба төрөөбүт тылынан үөрэнэр үөрүүтүбү иһэрин манньк билинэ
тирээбэр:

Тыл кыһа олоһор сүрүн анала: ааттааһын уонна бодоруһуу (*номинативная и коммуникативная функции*).

Саха тылын үөрөбүн салааларын (*фонетика, лексика, морфология, синтаксис*) сүрүн өйдөбүлгэрэ.

Саха тылын таба суруйуу (*орфография*), сурук бэлиэтин (*пунктуация*) таба туттуу.

Түэкиэ өйдөбүлэ, бэлиэтэ (*тезиса, сүрүн санаата, ааһа, тутууа, тиһигэрин ситимэ*).

Түэкиэ тиһигэрэ: сөһөргөһүн, ойуулааһын, тойонноһун.

Үөрэх диктээр үөрүүтүгэрэ (*универсальные учебные умения*) Кинитийи сирин иһэрэр (үөрэнэр) үөрүүтү (*личностные УД*)

Төрөөбүт тыл көлүөнэттэн көлүөнэҕэ бэриллэр улуу пэһилиэстибэ.

Төрөөбүт тыл норуот барҕа баайа, үтүө үгэһэ, мындыр өйө буоларын өйдүүр.
Төрөөбүт норуотун, дойдутун таһыыр, ытыктыыр.

Төрөөбүт тыл – истинг бодоруһар тыл.

Оҕо төрөннүттэрин, чугас дьонун-сэргэтин, биригэ үөрэнэр доһотторун кытта иһийи,
турук, сыһыан (*үөрү*), *тапта*, *ахтылһан*, *сонурҕааһын о.о.а.*) тылынан өйдөһөрүн
билэр. Ону арыһар тылларынан тылын санааһын байытар, санаатын холкутук
тирдэр.

Төрөөбүт тыла харыстабыллаах сыһыан.

Тылы харыстыыр, сайыннарар усулуобуйалары билэр: 1) дьинэ-уокка, оскуолаба
төрөөбүт тылынан кэпэтии, 2) бэйэ омуқ дьонун кытта (*сахалардыын*) төрөөбүт
тылынан бодоруһуу, 3) төрөөбүт тылынан доп бааччы санарыы, суруйуу, 4) төрөөбүт
тылы-өһү эрчийэ, дьарыктыы сылдыы, 5) улахан дьону кытта табан кэпэтии.

Билиини-көрүүнү ылар үөрэнэр үөрүүтү (*Общеучебные, познавательные УУ*)

Бэйэни салайынар-дьаһанар (*организационные*) үөрэнэр үөрүүтү.

Учуутал көмөтүнэн төрөөбүт тылын дьарыгар сыал-сорук туруорунар. Учуутал
көмөтүнэн үөрэнэр соругу хайдах быһаарары былаанныыр. Тугу билэрин-билбэтин
арааран өйдүүр. Бэйэ оһорбүт үлэтин хонтуруолланар.

Билиини-көрүүнү хантатар араас матырыйаалы туһаныы.

Туһааннаах информацияны учуутал ыйан бигэрбит литературатыттан
(*тылдьыттартан, ыйыкныктартан, энциклопедиялартан*) булар.

Сахалыы таһсар оҕоҕо аналлаах хаһыаты-сурунаалы (*«Кыскал» «Чуораанчык»*)
ааһар, телевизорунан сахалыы бигэрнэлэри сэргээн киир.

Тобулук өйү сайыннарар үөрэнэр үөрүүтү (*логические УД*)

Үөрэнээччи саха тылын үөрэтэр көмгэр үөрэнэргэ төрүт буолар өй үлэтин сүрүн
үөрүүтүгэрин баһылыыр.

Саха тылын предметин, сүрүн үөрэтэр матырыйаалыгар тирээбэрэн, сахалыы
толкуйдаан, өй сүрүн үлэтин араас дьайыыларын толдорор: гүһигээһин (*сравнение*),
ырытыы (*анализ*), холбоһуун (*синтез*), түмүктээһин (*обобщение*), ханыылатан

)

)

саахылаагын (классификаци). саахылаан ситимнээгин (систематизация). майгышнаты (аналогия).

Рефлексия. Сяалы-соругу ситиһэр ньымалары уонна усудуобуйаларын төһө сөпкө талбытын сыаналыыр. Үлэ хаамыытын хайдах онорбутун саахылаан кэпсиир.

Бэлиэни-символы туһанан үөрэнэр үөрүйэх (знаково-символические УД)

Дорҕоон (букуба), тыл, этии чилиэниэрин, тизкиэ анал бэлиэлэрин сатаан туһанар. Анал бэлиэлэрин тыл, этии, тизкиэ моделин онорор. Бэриллитит моделга тирэбирэн, тылы, этиини толкуйдуур. Билиини араас таблица, схема, модель көмөгүнэн көрдөрөр. Таблицанан, схеманан, моделинан көрдөрүлүбүт билиини өйдүүр уонна кэпсиир. Алгоритмы тутуһар.

Бодоруһан үөрэнэр үөрүйэх (коммуникативные УУ)

Дьону кытта биригэ алтыһан үөрэнэр, үгэллэр (нааранан, бөлөбүтүн, хамаатанан о.д.а.) кэпсэтэр киһитин сөһөөр, санаатын болҕойон истэр, ылынар, ыйытын биэрэр. Тус санаатын сатаан этэр. Кэпсэтэр күмгэ көрбүтүн, истибитин, аахнытын туһанан сиһилии сөһөрүөт. Сахалыы дороболоһор, билсиһэр, быраһаайдаһар, көрдөһөр, телефонунан кэпсэтэр о.д.а. үгэстэри күннээҕи олоһор туттар.

Саанааны саахылаан саһарар үөрүйэх (дорҕоонноох саһа уонна суругунан саһа)

Тус сыаллаах-соруктаах саһарарын-суруйарын чуолкай өйдөөн (тема, сүрүн санаа), дьонно тиһимтиэтик санаатын саахылаан саһарар-суруйар (истэн суруйуу, өйтөн суруйуу). Тизкиэ тутулун тутуһар (кириит), сүрүн чаһа, түмүгэ), былаанын онорор. Тылы сөпкө наардаан, сахалыы тутуллаах этинлэри (логичность речи), ойуудуур-дьүһүнүүр тылы-өһү (богатство речи) туттар.

Истин

Сахалыы дорҕоон уратытын таба истэр. Сахалыы саһаны болҕойон истэр. Тыл-өс логикэтин (синоним, антоним, антоним не хоһоонно, таабырын) өйдүүр. Сахалыы саһарыы логикэтин көрдөрөр бэлиэни (саһа атлайы, туһулуур, эгэрэһэр тылы-өһү, ойуудуур-дьүһүнүүр, тыаһы үтүктэр, шаараластыт тылы о.д.а.) арааран истэр. Айымньы тылыгар образтаан этэри, тэҥнээгини арааран өйдүүр.

Аабыы

Тизкиһи сөптөөх тэҥнээгин таба интонациялаан, сөпкө өйдөөн, хоһоонноохтук ааһар. Ааһар тизкиһиттэн билбэт, өйдөөбөт тылларын тылдыттан булар. Тизкиэ ис хоһоонугар тус сыанабылын (сыһыанын) сатаан этэр. Тизкиэтэн сомоҕо домоһу ойуудуур-дьүһүнүүр тылы-өһү булар.

Саһарыы

Сахалыы ураты дорҕооннору чуолкайлык (уһун-кылгак аһаҕас дорҕоон уонна хоһуластыт биһэй дорҕооннору, дифтоннары, ь, нь, Н, Ъ дорҕооннору) сөпкө саһарар. Этиини сахалыы интонациялаан саһарар.

Ыйытыыга эһиэттиир. Тугу өйдөөбөгөбүн ыйытар. Бэйэтин олоһор сөп түбэһэр темаҕа кэпсээн онорор (үөрэхтэ, сөбүлүүр дьарыгыт, кылаас олоһун, айылҕа көстүүтүн, араас түбэлтэ) туһунан о.д.а.). Бэриллэр темаҕа уруокка иһитинэрин онорор.

Суруйуу

Тылы, тизкиһи истэн таба суруйар. Тылы сүһүөххэ арааран көрдөрөр. Олохторо нууччалыы суруллар кириит тыллар сыһыарыыларын таба суруйар. Сахалыы тэргэ табыгастаах кириит тыллары сахатытан суруйар. Суруйар дьарык тутулун баһылыыр (сирдэттиир, былааныыт, шаардаан сиһилии суруйар, хонтуруолланар). Сахалыы сурук бэлиэтин тутуһар.

№	Былан кун-дыла	Факт. кун-дыла	Тямэтэ	Чааы	ОУУН
1			Билии кунэ	1	Саца уерэх дылын керсе билсиби, хатылаабын уруок.
2			Сацарар сацабыт араастаах дуо? Сацарар саца. Диалог. Монолог.	1	Сатыахтаах: тижкис уратыларын булан ылары.
3			Саха тыла – сылаас сьылааммыт.	1	Сатыахтаах: эбэрдэ тылы этэри, сурук суруйары.
4			Кэпсэтии дээн тугуй?	1	Сатыахтаах: кэпсэтии араас тугэнин оцорору.
5			Тылынан саца, суругунан саца.	1	Сатыахтаах: тыл тутулуутун тэцнири.
6			Сурун тыл – ес, уус-уран тыл ес.	1	Сатыахтаах: тыл-ес тутуулан туар ураты бэлэтин таба этэри.
7			Айар уруок. Куьун туьунан ховоон айыы	1	Сатыахтаах: ховоонунан ойуулаан этэри.
8			Сэрттидлэх диктант « Ойуур сабатыгар»	1	
9			Албаска улэ.Этии чилиэнинэн ырытыы.	1	Бэйэ бэрэбиркэлэнинтэ.
10			Суругунан саца	1	Сатыахтаах: пааралы тыллардаах тижкисэ сурук бэлэтин туруоран таба суруйары. Билиэхтээх: тыл тутуулар аналын, уратытын, ирдэбилин.
11			Тылынан саца.	1	Сатыахтаах: дыон иннигэр кемускууру. Билиэхтээх: сир-туом суолтатын.
12			Тыл сурун анала.	1	Сатыахтаах: таба устары.
13			Тыл.	1	Сатыахтаах: сабадалаан тумуктууру, бэрэбиркэлэнири.Билиэхтээх: тыл олоххо 2 араас керуун.
14			Айар уруок «Мин сайышы сьиньыалалым»	1	Сатыахтаах: септеех чааска арааран тижкии ейтен суруйары
15			Тыл темаба тумуктуур уруок	1	Билиэхтээх: тыл олоххо суолтатын, араабын
16			Быаарылаах диктант «Добордуулар».	1	Сатыахтаах: тыл кеметунэн этинни, тижкии суруйары, айары
17			Албаска улэ. Устуу.	1	
18			Тойоннообун тижкис.	1	Сатыахтаах: уустаан-ураннаан дыбуэ тижкии сепке устан суруйары.
19			Ситимнээх тижкис дээн тугуй?	1	Сатыахтаах: атын керуцтэн араарары.Билиэхтээх: ус араас сьилиир ньыма бэлэлэрин.
20			Ситимнээх тижкии айыы.	1	Сатыахтаах: сэьэргээбин, ойуулаабын, тойоннообун ньымалары араараарын.
21			Бэрэбиркэлэнир улэ: Аалхьыттан суруйуу «Дьоллоох уолааттар»	1	Бэрэбиркэлэнири: сьилиир ньымаы чоптулааьыны сатыахтаах: тылы саца чааьынан ырытары.
22			Албаска улэ. Тижкис арааьа.	1	Сатыахтаах: былааны оцорору, сепке истэн тижкис ис ховоонун тирээрлэри
23			Туора кьин сацата.	1	Сатыахтаах: исхирэмэьэ керлереу.
24			Туора саца. Ойбос саца.Харларыта диктант.	1	Сатыахтаах: сирэй сацаны ойбос сацанан солбуйары уонна теггери оцорору.
25			Сирэй солбуйар аат	1	Билиэхтээх: солбуйар аат суолтатын.
26			Хонтуролунай устуу «Сирэй солбуйар аат»	1	Сатыахтаах: биир кьий аатыттан уларытан суруйары.
27			Чиспэрдэьи хонтуролунай диктант	1	Бэйэ бэрэбиркэлэнинтэ.

28	Албаска улз. Ааптар тыла. Туора кийи сацата.		Билихтээх: Үра кийи сацалаах кэрчик 2 чааска арахсарын. Сацыахтаах: сурукка анал бэлиэни туруорары.
29	Бэрэбэркэллэр улз. Тойноон суруйуу «Ыт олоххо оруола»	1	Сацыахтаах: тойноон суруйары.
30	Айар уруок.Саамай дьоллоох кунум	1	Сацыахтаах: улэтин кемускууру.
31	Тизиксэ улз. Чел олох.	1	Сацыахтаах: тизиксэ ыйгыгар хоруйдууру, тал суолтатын быыаарары.
32	Устуу «Саца хаар». Хатылаабын	1	Сацыахтаах: тизиксэ сатаан устары.
33	Айар уруок. Урууьунан дьубуйуу.		Сацыахтаах: урууьунан керен дьубуйуэри
34-35	Тизиксэ улз. Ааптар тылын эбэн бизэри. Хатылаабын. «Тизиксэ. Этии. Тыл. Дорбоон»	2	Билихтээх: тизиксэ сурун санаата дизи туугун. Сацыахтаах: тумук оворору, кэлэсэни салгыы айары.
36	Тизиксэ улз.	1	Сацыахтаах: тэгтик тизиксэ айан суруйары.
37	Сэрэтинилээх диктант «Чычычаахтар Тыл олобо, сыыарыыта.		Сацыахтаах: тыл олобуи уонна сыыарыытыгын араара уэрэниэхтээх.
38	Албаска улз. Сыыарыы уларыйыыта.	1	
39	Нуучча тылын сыыарыылара	1	Сацыахтаах: сыыарыыны сепке талан туруорары.
40	Аат тыл ейлебулэ. Пааралаьар аат тыллар.	1	Билихтээх: саца чаабын – аат тылы
41	Аат тыл падеьынан уларыйыыта.	1	Сацыахтаах: аат тылы падеьынан уларытары
42	Терут. араары падежтар.	1	Билихтээх: терут уонша араары падежтары, сыыарыыларын
43	Сыыарыы, туохтуу падежтар.	1	Билихтээх: сыыарыы уонна туохтуу падежтары, сыыарыыларын
44	Хонтуруолунай диктант «Гуртас»	1	
45	Хонтуруолунай устуу «Малгиннар». Тест «Текст. Этии. Тыл. Дорбоон»	1	Сацыахтаах: сепке керен устары. Бэйэни бэрэбэркэлэни
46	Туттуу, холбуу, тэинни, тааары падежтар	1	Билихтээх: падежтары, сыыарыыларын
47	Нууччалыы суруллар тыл падеьынан уларыйыыта. Аат тыл элбэх ахсааща падеьынан уларыйыыта.	1	Билихтээх: аат тыл уонна нууччаттан киирбит тыллар падеьынан уларыйыыларын
48	Хатылаабын уруок	1	Бэйэни бэрэбэркэлэни, сыаналаны.
3 чинэпэр			
49	Саца чаабын – аат тылы хатылаабын. Солбуйар аат	1	Билихтээх: саца чаабын – солбуйар ааты, солбуйар аат сирэйинэн, ахсаанынан, туьугунэн уларыйыытын.
50	Солбуйар аат сирэйинэн, ахсаанынан уларыйыыта	1	Сацыахтаах: солбуйар ааты тизиксэ булан кереру, солбуйар ааты сирэйинэн, ахсаанынан, туьугунэн уларытары.
51	Солбуйар аат туьук ыйгытыгын уларыйыыта	1	
52	Хатылаабын уруок – солбуйар аат	1	
53	Тест «Солбуйар аат». Ейтен суруйуу «Ташха»	1	Бэйэни бэрэбэркэлэни
54	Солбуйар аат тизэмэ диктант	1	
55	Албаска улз. Аахпыттан суруйуу	1	Сацыахтаах: былааны оворору, сепке истэн тизиксэ ис хобьонун тириэрдэри
56	Саца чааьа – туохтуур.	1	Билихтээх: саца чаабын – туохтууру. Туохтуур бирэзмэнэн, сирэйинэн, ахсаанынан уларыйарын, солбуйар кизбин, буолар уонна буолбат форматын.
57	Туохтуур бирэзмэнэн, сирэйинэн, ахсаанынан уларыйыыта	1	Сацыахтаах: туохтуу тизиксэ булан тардаары, ырытары, сирэйинэн, ахсаанынан, бирэзмэнэн уларытары, туохтуур+солбуйар аат ситимин оворору, буолар уонна буолбат формаба туруорары.
58	Туохтуур ейлебулун кэлэтии	1	
59	Туохтуур солбуйар ааты кытта ситимнэьинтэ	1	Билихтээх: саца чааьа – туохтуур ус бирэзмэлээьин, бирэзмэнэн сирэйинэн, ахсаанынан уларытарын.
60	Туохтуур солбуйар кизэбэ	1	
61	Буолар уонна буолбат хайааьыны кердерер туохтуур	1	

				Сатыхтаах (уохтууруу бириэмэ5э араарары, сирэйинэн, ахсаанынан уларытары.
62-63	Туохтуур билиичи бириэмэтэ. Туохтуур билиичи бириэмэ5э сирэйинэн ахсаанынан уларытыгыта	2		
64-65	Туохтуур кэлэр бириэмэтэ. Туохтуур кэлэр бириэмэ5э сирэйинэн, ахсаанынан уларытыгыта.	2		
66-67	Туохтуур аастыт бириэмэтэ. Туохтуур аастыт бириэмэ5э сирэйинэн, ахсаанынан уларытыгыта.	2		
68	Паараласпыт туохтуур	1		Билиэхтээх: паараласпыт, хайааыны дьуьунуур уонна кеме туохтуурдары. Саца чааы – туохтуур Хаяан? Ханна? Хайдах? дигэн ыйгытыга хоруйдуур тылы кытта ситимнэьэрин.
69	Кеме туохтуур	1		
70	Хайааыны дьуьунуур туохтуур	1		Сатыхтаах: паараласпыт, хайааыны дьуьунуур уонна кеме туохтуурдары тизкистэн булары. Саца чааы – туохтуур Хаяан? Ханна? Хайдах? дигэн ыйгытыга хоруйдуур тылы кытта ситимнэьэрин
71	Туохтуур Хаяан? Ханна? Хайдах? дигэн ыйгытыга хоруйдуур тылы кытта ситимнэьэинтэ	1		
72-73	Хатылыыр уруок.	2		
74	Тест «Туохтуур». Зачет «Туохтуур»	1		Бэйини бэрэбизэргэлэни
75	Туохтуур темаба чэппэрдэ5и хонтуроорлунай диктант.	1		
76	Албаска улэ. Аахпыттан суруйуу	1		Сатыхтаах: былааны оворору, сепке истэн тизкис ис хобыоонун тириэрдэри
77	Албаска улэ. Ейген суруйуу	1		Сатыхтаах: тизкини чааска арааран ситимнээх тизкини айан суруйары
4 чэппэр				
78	Хатылааьын уруок (туохтуур). Саца чааы – дабааьын аат	1		Билиэхтээх: саца чааьын – дабааьын ааты. Сатыхтаах: дабааьын ааты тизкистэн булары
79-81	Дабааьын аат улэриьыьыта, сыыары кеметунэн уескээьинэ	3		Билиэхтээх: дабааьын аат улэриьыьытын, сыыары кеметунэн уескээьинин. Сатыхтаах: дабааьын ааты форматын улэриьытары
82	Аат тылы дабааьын аат суолтатыгар туттуу	1		Билиэхтээх: аат тыл дабааьын суолтатыгар туттууларын уонна тепперу дабааьын аат аат тыл суолтатыгар туттууларын, нууччалыы суруулар дабааьыны
83	Дабааьын ааты аат тыл суолтатыгар туттуу	1		
84-85	Нууччалыы суруулар дабааьын аат	2		
86	Аат тыл уонна дабааьын аат кэпсэинэрэ буолуута	1		Сатыхтаах: дабааьын уонна аат тылы араас формаба туттары, дабааьыны нууччалыы таба суруйары
87	Тест «Дабааьын аат». Диктант.	1		Бэйини бэрэбизэргэлэни
88	Албаска улэ. Ейген суруйуу	1		Сатыхтаах: тизкини чааска арааран ситимнээх тизкини айан суруйары
89	Аахпыттан суруйуу	1		Сатыхтаах: былааны оворору, сепке истэн тизкис ис хобыоонун тириэрдэри
90	Алабаска улэ. Грамматической сибээс тингэрэ (баьылыр, хардарыта, тэщэ холбуур)	1		Билиэхтээх: грамматической сибээс ус тинбин. Сатыхтаах: тылы ырытары.
91	Тыл ситимэ. Баьыллыр уонна баьылатар ситимнэр.	1		Билиэхтээх: ситимнэр араастарын.
92-93	Ситимнэр араастарын араара эричлли	2		Сатыхтаах: ситими этинтэн арааран кереру, ситими айары.
94	Сомо5о домох.	1		Сатыхтаах: бэриллибит тылларынан синтаксической ситими уескээгэри.
95	Кецул уонна арахсыспат ситимнэр	1		Билиэхтээх: ситимнэр араастарын. Сатыхтаах: ситими этинтэн арааран кереру, ситими айары.
96	Этни ойбоос чилиэннэрэ - толоруу. быьаарыы, сыьилии.	1		Билиэхтээх: этни ойбоос чилиэннэрин. Сатыхтаах: ыйгыты бэлиэтин туруорары, этинтэн, тизкистэн булары
97-98	Этни араастара. Этни тутах, ойбоос чилиэннэрэ. Тэнийбит, тэнийбэтэх этни	2		Билиэхтээх: этни арааьын, чилиэннэрин. Сатыхтаах: этини ырытары
99	Этни грамматической оло5о. Туьулуу.	1		Билиэхтээх: этни грамматической олохтоох буоларын, туьулуу дигэн тутуу. Сатыхтаах: этингэ грамматической оло5ун булан бэлиэтири. Туьулууну арааран кереру

)

)

100			Сыллаабы хонтуруолунай () гант.	1	
101			Албаска улэ. «Сааша чаастара» тема5а зачет.	1	Бэйэни бэрэбиэркэлэни
102-			Резерв	4	
105					

